

DISPUTATIONUM THEO-
LOGICARUM

DE

SACRIFICIIS
SATISFACTIONIS CHRI-
STI PRO PECCATIS TOTIUS MUN-
DI PRÆSTITÆ, TYPIS FIR-
MISSIMIS.

*Adversus recentiores Arianos seu Photinianos, Satisfactio-
nem CHRISTI omnem pernegantes*

SEPTIMA,

Quod sacrificia nunquam simul & semel in pluribus, sed
semper in uno loco tantum ordinari, & quidem non nisi in loco divini-
tus ad hanc rem specialiterq; deputato celebrari debuerint.

QUÆ

In Collegio Disputationum Theologicarum privato in Templo Arcis
ad d. 7. Junij, Anno c1o 1o cxv. in incluta VVitteber-
gensium Academia habebitur.

PRÆSIDE

VVOLFGANGO FRANZIO, S.S.
Theologiæ Doctore & Profess. Publico

RESPONDENTE

M. MARCO MATTHÆO, Witeb.
Facultat. Philosoph. Adjuncto.

VVitteberga, Typis Johannis Gormanni.

DISPUTATIONUM THEO-
LOGICARUM

DE

SACRIFICIIS
SATISFACTIONIS CHRIS-

TIANI PRO PECCATIS TOTIUS MUN-
DI PRÆSTARI TYRI FIR-
MISSIMIS

SECTIO I. A.

Quod sacrificia in mundum
non sunt in pluribus, sed
in Collegio Doctorum Theologicorum
universitatis in Templo Archie-
piscopi in Hallæ.

VOLFGANGO FRANZIO, S.S.
Theologie Doctore & Profell. Publico

MARCO MATTHEO, Wicel.
facultatis Theologicæ Adjuncto.

Halle, Typis Johannis Gieseler.

H

Xpendemus Problema aliud ex Problematibus sacrificialibus, & quidem illud, *Quod sacrificia nunquam simul & semel in pluribus, sed semper in uno tantum loco Ordinarie & quidem non nisi in loco divinitus ad hanc rem specialiterq; deputato celebrari debuerint.*

II. Hic quoq; Syllogismo proposito rem istam omniac majoris perspicuitatis gratia complecti collaborabimus, & quidē isto: *Si Deus severissimè per Mosen prohibuit, tum ne intra privatos parietes peragerentur sacrificaciones, tum ne in quovis loco publico passim sacrificia fierent, si item ante Mosen Patres, qui jussu DEI legitima instituerunt sacrificia, non tamen unquam sacrificarunt vel in Europa vel in Africa vel in America, sed semper tantum intra illas Asiæ angustias, quæ Judææ fines attingunt, TVM utiq; DEI voluntas nunquam alia fuit, quàm hæc, ut in nullo alio præter illo definito loco gravissimis & sapientissimis de causis sacrificia divina publicè legitimeq; tractarentur.*

Sed prius omne verissimum mox apprehendetur, Ergo verissimum quoq; manebit illud posterius.

Quod Deus severissimè prohibuerit, ne intra privatos parietes aut etiam in quovis loco publico sacrificia celebrarentur.

III. Quod DEI severissima hæc fuerit voluntas, ne intra privatas domos ullæ celebrarentur sacrificaciones, patet Levit. 17. Verba sunt per se clara in hunc modum: *Iste est sermo quem mandavit Dominus dicens, Quicumq; de domo Israël mactaverit bovem aut agnum*

*Sanguis im-
putabitur
viro sacrifi-
canti in loco
privato.*

aut capram in castris vel extra castra, & non adduxerit eum ad ostium ta-
bernaculi, ut offerat oblationem Iehovæ coram tabernaculo Iehovæ, sanguis
imputabitur viro illi. Sanguinem effudit vir ille, excideritq; è me-
dio populi sui, Ideo afferant filij Israël sacrificia sua (quæ maculata sunt
in agro) Iehovæ ad ostium tabernaculi, ad sacerdotem, & sacrificent sa-
crificia pacificorum Iehovæ, spargetq; Sacerdos sanguinem ad altare Iehovæ,
ad ostium tabernaculi Ecclesie, & adolebit adipem in odorem quietis Iehovæ,
& nequaquam sacrificabunt *VLTRA* sacrificia sua pilosis (vel Dæmoni-
bus,) cum quibus fornicati sunt. Hactenus verba præcepti Jeho-
væ usq; ad vers. 8.

IV. Statim autem versu 8, 9. repetitur breviter eadem sen-
tentia divina: Dices illis: Quicumq; è domo Israel aut de peregrinis, qui
peregrinantur in medio vestri, obtulerit holocaustum aut sacrificium, & ad
ostium tabernaculi Ecclesie non adduxerit illud ad faciendum illud Iehovæ,
tunc excidetur vir ille è populo suis. Hæc ibi quoq;.

*Israelitæ sa-
crificaverunt
dæmonibus.*

V. Sensus quidem verborum priorum omnium poterit ge-
nuinus esse ille, quod *DEUS* ostendat, se extremè odisse omnes
illos, quotquot intra privatos parietes *Dijis gentium* vel *Dæmonijs*
sacrificant. Quod enim etiam Israelitæ privaram idololatriam
cum dæmonibus exercere soliti fuerint, planum redditur ex hoc
ipso jam recitato textu & quidem illis verbis, Nequaquam sacrificia-
bunt *VLTRA* vel *ADHVC* sacrificia sua dæmonibus. Si enim debent
Israelitæ non amplius privatim sacrificare dæmonibus sua sacrificia,
cum utiq; hactenus sacrificia sua obtulerunt dæmonibus: ut
interim de alijs probationibus superfedeamus.

VI. Etsi verò priora verba sensum jam indigitatum gignere
poterunt; tamen posteriora sunt generaliora & prius nulla do-
mestica sacrificia faciendæ esse declarant. Sed ut ad utrumq; ocu-
larem res eadem manifestius proponatur, ecce tibi, lector optime,
locum evidentissimum Deuter. 12.

VII. Verba sunt hæc: Perdendo perdetis *OMNIA LOCA, IN
QUIBVS* servierunt gentes, quas vos possessuri estis, *Dijis suis SV-
PER* montes excelsos & *SVPER* colles & *SVPER OMNI AR-
BORE VIRIDI* diructisq; aras earum, & statuas earum con-
fringetis, *LVCOS* item earum comburetis igne, & sculptilia *De-
orum earum concidetis, perdetisq; nomen earum è loco ipso.*

NON

NON FACIETIS SIC IEHOVÆ DEO VESTRO, SED
LOCVM, quem elegerit Jehova DEUS vester de cunctis tri-
butibus vestris, ut ponat nomen suum ibi, ut habitet ipse, require-
tis & venietis illuc, & adducetis eò holocausta vestra, & sacrificia
vestra &c.

II. X. Pergit 3. & NON FACIATIS SIC Jehovæ Deo ve-
stro, (inquit, nimirum quod suggerunt explicationis loco quàm
proximè antecedentia,) QVEM AD MODVM gentes servierunt
Dijis suis SUPER Montes excelsos, super colles & sub OMNI
ARBORE VIRIDI,

IX. *Quin & ut adhuc clarius mentem suam exponeret de hac ipsa re*
addit hæc sequentia DEVS illicò ibidem: NON FACIETIS (IVXTA
OMNIA, quæ nos facimus, HIC HODIE) singuli quicquid re-
ctum est in oculis suis, Non enim VENISTIS HVCVS QVE ad
requiem & hæreditatem, quam Jehova DEUS meus dat vobis:
sed transibitis Jordanem, & habitabitis in terra quam Jehova
DEUS vester dat vobis, confidenter, TVNC ad eum locum
quem elegerit Jehova DEUS vester, ut habitare faciat nomen su-
um illic, conferetis OMNIA holocausta vestra, &c. CAVE TI-
BI, NE OFFERAS HOLOCAVSTA IN OMNI LOCO
quem videris, sed in loco quem elegerit Jehova, in una tribuum
tuarum, ibi offeres holocausta tua, ibiq; facies omnia quæ ego
præcipio tibi. *Hæc ibi.*

X. Dum enim in deserto per quadraginta annos vagaban-
tur, sæpius obtulerunt Domino sacrificia. Nam & in Rephidim
post victoriam ab Amalekitis reportatam ædificat altare Moses
(utiq; non nisi sacrificandi causa) Exod. 17, 15. & attulit sacrificia
Jethro focer Moysi Exod. 18, 12. Item juxta montem Sina immo-
lant holocausta & sacrificia Exod. 24, 5. & pro se proq; populo ibi-
dem offert Aaron Levit. 9. & 10. VERVM quia subindè de loco
in locum proficisci necessum habebant, iccirco Exod. 20, 24. in
hunc usum non aliud parare audent altare quam terreum vel lapi-
deum ex lapidibus rudibus, ut post discessum citius & commo-
dius destrui, & abusus idololatriæ vitari posset. Et hæc ita fieri
debèbant intra ipsum desertum. Post absolutas omnes profe-
ctiones tantummodò in uno loco sacrificare tenentur, qua de re
eorum diligentissimè expendatur Deuter. caput duodecimum.

XI. Nemo autem non agnoscat, in hisce clarissimis textibus utramq; inclusam teneri prohibitionem, 1. ne ulla publica Jehovæ sacrificia offerre aliquis præsumat in illo alio publico loco, quàm in illo, quem singulariter erat selecturus Dominus, 2. multò magis, ne quis ulla privata vel domestica sacrificia Jehovæ domi suæ vel in alia privata domo vel privata area facere ausit. Ad hanc Authenticam divinæ sapientiæ cunctis seculis sacrificaciones suas dirigere, adeoq; ingruentibus confusionibus bellorum, & seculis mutationibus *quoad locum sacrificiorum*, ex Prophetis de restauratione pristini loci, vel de genuini novi alicujus selectione nova DE I consilia expectare debuissent Israëlita.

Verum enim vero sicuti alijs sapientissimis mandatis divinis multiplices acciderunt prævaricatorum petulantium protervia, ita adversus hoc ipsum Oraculum sacrum, quàm sæpenumero quamq; graviter deliquerit populus DEI, ex sequenti Catalogo cognoscere promptum fuerit. Porro quænam loca sibi elegerit Jehova post hanc datam legem, operæ precium est videre.

I. XII. Post peregrinationes in deserto finitas, post sacrificaciones in Gilgal & Bochim adhuc tum temporaneas finitas Jos. 4. 18. & Judic. 2. 1. 2. 3. 4. 5, quæ pertinent in hoc capite ad antecedentia Josuæ tempora, & post terram sorte distributam, postq; requiem satis operatam Israëlitis divinitus concessam, congregatur univèrsa multitudo filiorum Israël in Silo, & collocaverunt ibi tabernaculum Ecclesiæ, Jos. 18. 1. in quo tabernaculo habitabat Jehova Jos. 22. 19. & ante quod tabernaculum quàm proximè erat altare pro sacrificijs, Josuæ 22. 29. in quo etiam tabernaculo simul erat arca fœderis Judic. 20. 27. Hic locus dicebatur domus DEI, ubi DEUS responsa dabat, ubi sacrificabant, ubi tota Ecclesia conveniebat in magnis calamitatibus ad DEUM fleendum. Judic. 18. 31. & 20. 18. & 26.

Loca quænam sacrificijs suis elegerit Deus cæli & terre. post Mo. en usq; ad Christum. Silo.

XIII. Etsi verò non potest dari textus expressus, in quo describeretur vox DEI de cælo vel per Prophetas ad populum facta, ut sacrificijs locum istum in Silo tribus Ephraim consecrarent, tamen quod DEI jussu selectus fuerit iste locus, ex hac causa satis edoceri poterit, videlicet, quia statim post finitas profectiones Jos. 22. reliqui Israëlita adversus tribum Ruben, Gad & dimidiam tribum Manasse volunt acerrimum gerere bellum, propter

propter aliud altare extructum inter ipsos (circa DEI manda-
tum, *ultra altare in Silo*) quando verè audiunt istas tres tribus ha-
bere altare in Silo pro legitimo divinitusq; deputato loco sacri-
ficiorum, suum verò condidisse non in usum sacrificiorum,
sed in memoriale ad seram posteritatem, unde posterì scirent
certò, etiam hos extra Jordanem habitantes (in terra quam ini-
tio DEUS Abrahæ pollicitus non fuerat, at tamen his tribubus
in eductione ex Ægypto precantibus ex abundantiore gratiâ con-
cesserat) esse membra genuina corporis Israelitici, omninò in sen-
rentia ista acq̄ieverunt. Nisi igitur tribus Ruben Gad & dimidia
Manasse (in terra exterâ Deut. 3.) altare Silonis pro legitimo & di-
vinitus constituto habuissent, utiq; aliâ responsione tratribus oc-
currissent.

*Deus plus
terra dedit
populo suo
in exitu ex
Ægypto,
quam antea
promiserat.*

XIV. Mansit ibi tabernaculum Ecclesiæ ac in eo arca fœde-
ris, tanquam sedes & habitatio DEI, & juxta hæc proximè sub-
sistens altare holocausti Jehovæ, adeoq; sedes sacrificiorum annis
circiter trecentis octuaginta novem, ut arcâ ibidem commorante
gesta videantur esse omnia quæ sub Judicibus & sub Eli & sub Sa-
muele evenerunt, donec arca à Philistinis caperetur, 1. Sam. 4, 17.

XV. Et quia facta est mentio aliquoties capituli Judicum de-
cimi octavi & vicecimi, atq; ex eodem æstimato hanc in rem ac-
curatius, lectori scrupulus exoriri posset, operæ precii est ut is exi-
matur. Ergò introducitur Judic. 20, 28. *Pinehes*, filius Eleazari, fi-
lij Aaronis stare ante arcam in diebus pugnæ Israelitarum adver-
sus tribum Benjamin: quæ pugna occupat ultimum locum in
Historico libro Judicum. At *hic Pinehas* filius Eleazari (non si-
lius Heli sacerdotis) introducitur jam antea Josuæ 22, 13. 30. 31.
in expostulatione facta adversus Rubenitas, Gaditas & dimidiam
tribum Manasse de altari ultra Jordanem extructo. *Idem Pinehes*
Num. 31, v. 6. filius Eleazar in bellum mittitur adversus Midianitas
Bileamum in deserto, qui & Num. 25, 7. interfecit Israelitam &
Midianiticam, qui tamen natus fuit patri suo jam antea diu Exod.
6, 25. Et quia in bellum mittitur cum vasis sanctis & tubis clangor-
is, quibus non nisi sacerdotes iusta ætate triginta annorum uti po-
terant, Num. 31, 6. & 10, 8. utiq; tunc temporis ad minimum trigini-
ra fuit Annorum. A nativitate autem Phinees aut ab exitu ad bel-
lum contra Benjamitas sunt circiter anni 350.

16. Sed

XVI. Sed & Eleazarum patrem Pines ipsius, filium Aaronis quod attinet, is nascitur Exod. 6. 23. Is sacerdotali munere cum reliquis sub patre Aarone fungitur, Levit. 10. 6. 12. 16. Num. 3. 4. adeoq; tunc omnino fuit annorum triginta, alioquin officio practici non potuisset propter regulam Num. 4. 3. Is interfuit distributioni terræ Chanaan Josuæ 14. 1. & 17. 4. & 19. 51. & 21. 1. Deniq; Josuæ ultimo capite, versu ultimo moritur Eleazarus filius Aaronis, & sepultus est in Gibeath Phinees filij eius.

Quæstio.

XVII. Jam quæstio oritur cum Num. 14. 29. DEUS minitetur, neminem ingressurum terram ex murmuratoribus, qui tunc erat viginti annorum, ne dum plarium, exceptis saltem duobus Chaleb & Josua, quomodo Eleazarus tunc plus quam trigenerius, ingredi, distributioni terræ sanctæ interesse, ibiq; in ætate saturo mori poterit, & quomodo in ultimum ferme caput Judicium perveniat Phinees.

Responsio.

XVIII. Sed certum est ex Numer. 13. ex tribu Levi nullum fuisse missum exploratorem, ideoq; Leviticum genus à reditu per nullum talem internumcium fuisse ad murmuraciones provocatum, adeoq; nec in istam poenam incurrere potuisse, quin potius hac ipsa ratione omnes Levitas adultos intra terram Chanaan tuto intrasse; ut ut cap. 14. pro more Scripturæ dicatur *universa multitudo murmurasse*. Sicut enim Exodi 32. 3. dicitur OMNIS populus contulisse ad vitulum aureum materiam, cum tamen in eodem capite 26. Levitæ præter Aaronem & similes, plurimi fuerint Jehovæ, seu non consenserant in idolomaniam illam, adeoq; versu 29. singularem reportant benedictionem, iccirco Apostolus in 1. Cor. 10. 7. etiam restringit his verbis: Ne sitis idololatræ sicut QUIDAM eorum ut scriptum est: Sedit populus ut comederet ac biberet, & surrexit ad ludendum.

Quinam aureum vitulum in deserto excitarint.

XIX. Quod ad Phinees attinet, notum est eruditis, historias in libro Judicium extantes non eodem contigisse ordine, unde istam c. 20. ad priora tempora necessariò referendam esse quilibet vidit. Sic enim & cap. 2. Judicium recensentur ea, quæ acciderunt tempore Josuæ, sed ad rem.

XX. Mansit tabernaculum cum arca fœderis & altari holocausti in Silo per annos circiter 339. Post hunc locum divinitus rejectum

Hypotheses XXV. Et primo Mosen (qui vixit non longe ab anno mundi
quodam 2500.) usum fuisse nominibus urbium tunc post lapsum iudicis &
usitatis nemini dubium erit.

Deinde Eden, cuius nomen ponit Moses in descriptione Pa-
radisi, ubi sita fuerit, testatur Scriptura Esa. 27. 12. 2. Reg. 19. 12.
Edenen cum Haran copulans, quæ Haran est Gen. 11. 31. & 12. 5.
inter terram Chanaan seu Judæam & inter Ur Chasdim seu Chal-
dæam seu Mesopotamiam.

Uterius Abrahamo patria fuit Ur Chasdim seu Chaldæa,
Gen. 11. 31. & 12. 1. Act. 7. 1. 2. 3. Stephanus martyr in Actis vocat
Chaldæam & Mesopotamiam. Et complectitur Ur hoc pacto si-
mul in vocabulo Mesopotamiæ. Sic autem Chaldæa erit pars
Mesopotamiæ remotior versus orientem, sed Haran ejusdem pars
remotior versus occasum. Ergo quando Stephanus dicit de Ha-
ran, DE UM, visum esse Abrahæ in Mesopotamia, priusquam ha-
bitaret in Charran, ibi loquitur de Charran tanquam de remotio-
re loco Mesopotamiæ, & sicut ad fines Mesopotamiæ occidentales.
Esse autem Haran in Mesopotamia sitam docet Gen. 28. 5. 10. ubi
Jacob pergit in Mesopotamiam versus Haran. Mesopotamiam
etiam habere Babylonem magis versus ortum, Plinius testatur
cap. 26. Mesopotamia tota fuit Assyriorum vicatim dispersa, præ-
ter Babylonem & Ninum. Ergo Babylon juxta Plinium est pars
Mesopotamiæ.

Sed ad rem, Ur Chasdim seu Mesopotamia est patria Abra-
hami: inde evocatur primo versus Haran, ex Haran ulterius in
Hebron seu Sichem terræ Chanaan. At cum Haran auctores sacri
conjungunt vicinam Eden. Ergo Eden quoq; sita fuit in eodem
strictu seu Chaldæa seu Mesopotamiæ & Babylonis. Jam colligere
reliqua facile fuerit.

XXVI. Et nimirum Paradisum fuisse situm post Judæam ver-
sus orientem, clarissimum evadit ex Gen. 2. 8. Plantaverat Jeho-
va DEUS hortum in Edem ab oriente. *Vetus translatio legit, Plan-*
taverat Dominus DEUS Paradisum VOLUPTATIS à principio:
sed perperam. Quod enim Eden hoc in loco sit nomenclatio loci,
evidentissimè demonstrat versus in eodem capite 10. *Ex Edem egre-*
diebatur fluvius ad irrigandum hortum illum. Sed & simul hinc deduci-
tur, aliud fuisse Edem, aliud hortum in Edem. Quod

Quod Eden fuerit Nodo contermina & vicina, colligitur ex Gen. 4. 16. Egressus est Cain à facie Jehovæ, & habitavit in terra Nod ad orientem Eden. Ergo Nod fuit sicà versus ortum magis quam desertum in quo constitutus Moses ista scripsit, & quod scripsit, digito suo intendit: magis etiam quam Eden, siquidem Nod dicitur esse Eden ad orientem.

XXVII. Et quia hæc verba proferuntur de temporibus secutis lapsum, quando jam Adam erat expulsus ex Paradiso Gen. 3. 22. optimè nos edocebunt. quo in loco vixerit Adam post lapsum. Sic enim habet textus: Emisit enim Jehova de horto Eden ad colendam terram, de qua sumptus fuerat, & collocavit ab oriente ipsius horti Eden Cherubim ad custodiendam viam arboris vitæ. Ergo post lapsum Adam degit ab occidente Edenis, quia Cainus relegatus discedit & habitat in Nod orientaliter ipsam Edenem respiciente. Sunt autem in recta linea inter ortum & occasum Nod Eden, Judæa, unde si ex Eden, situ Paradisi ejectus fuit Adam, & translatus in locum occidentalem ad colendam terram, de qua sumptus fuit, sequitur quod in ipsam Judæam aut profus in vicinissimam Judææ fuerit emissus.

XXIX. Porro juxta hanc habitationem Adamo DEUM visum fuisse crebrius apparet ex Gen. 4. 14. ubi dicit Cain, Ecce ejiit me hodie à facie terra, & à facie tua abscondar. Ex quibus non immeritò concluditur, in eodem loco sua sacrificia exercuisse Adamum, sicut ex libris Samuelis & Regum & alijs patet, crebrius solitos fuisse posteros etiam sacrificare in ijs locis, in quibus patribus DEUM apparuisse sciebant, id quod infra deducetur.

XXIX. His ita præmissis ex sacra Scriptura, jam lubet de verbo ad verbum ascribere, quæ habet I. Drusus in Commenta- Drusus ex-
rio sive notis super historiam sacram Solpitij Severi Aquitani lib. scriptis He-
n. fol. 40. Verba sunt quæ sequuntur: Quæritur, fueritne Adam crea- brorum de-
tus in Paradiso an extra Paradisum? Quidam illud, alij hoc cen- habitazione
sent. Pro his facit locus qui habetur Gen. 2. 15. Et collocavit eum Adami or-
(DEUS) in horto Eden nempe translatus ex eo loco, in quo dinaria.
conditus fuerat, hoc est, ut quidem traditio habet, ex monte Mo-
ria. Jonathan disertè, Et traduxit Dominus DEUS hominem
è monte cultus, loco ubi creatus fuerat, & collocavit eum in mon-
te Eden.

to Eden. Salmanticensis Judæus in libro Johasin: Ibi homo pri-
mus obtulit oblationem, in quo Davidis a vo fuit arca Ornan Je-
busai. Idem ait traditionem esse quæ in omnium manu verterur.

Hactenus verba Drusi.

XXX. Idem Drusus eodem in libro & loco fol. 12. ad verba Sulpitij
ista: Sed constituti in Paradiso) à DEO collocati fuere in Paradiso,
translati eò è terra, unde formati fuerant. Quod probo his locis,
Gen. 2, 8. Et plantaverat Dominus DEUS hortum in Eden ab
oriente, & posuerat ibi hominè quem formaverat, & verlu. 15.
Et accepit sive tulit Dominus DEUS hominè quem formaverat, & collocavit
eum in horto Eden ad colendum eum, & ad custodiendum eum.
3, 23. Et emisit eum Dominus ex horto Eden, ad colendum hu-
mum, unde sumptus fuerat. De hac humo traditio est apud He-
bræos, cujus supra meminimus quam roborat Jonathan Uzieli-
des verba Mosis PVLVEREM E TERRA interpretans PVL-
VEREM E DOMO SANCTVARII. Meminit & auctor Jo-
hasin fol. 9. ubi de Isaac. Hactenus ibi ille ipse.

XXXI. Idem paulò post ibidem: Terrestrem Adami Paradisum
fuisse, cum fluvij qui ex eo manant, attestantur, tum illud in pri-
mis quod legatur plantatus in Eden ad orientem. Eden locus
erat in Babylonia, quæ ad orientem Judææ. Hactenus omnia Drusus.
Ad do his ipsis historiæ declaranda gratia, quæ in similem
sententiam scripta nobis reliquit vir doctissimus. Pererius super
Genes. lib. 7. in caput 5. Verba se habent in hunc modum: Inter alias
rationes illa meo judicio in postremis habenda non est, quod olim
per multis Patribus persuasum fuerit, memoria quæ prodicunt, Ada-
mum esse sepultum in monte Calvaria, in quo post tria annorum
millia Dominus noster crucifixus est, ut qui primus peccati fuerat
auctor, primus etiam peccati medicina salutaris, hoc est, sangui-
nis Christi vim experiretur. Hoc accepimus ab Origene tractatu
in Matth. 25, Athanasio in libro de Passione Domini, Cypriano
in serm. de resurr. Ambrosio lib. 5. Epist. 19. & in 23. caput Lucae.
Augustino in serm. 71. qui est de immolatione Isaac, Theophyla-
cto in 27. caput Matthæi, 15. Marci, Luc. 23. & Johan. 19. Eury-
thio in 27. caput Matthæi, alijsque doctis viris. Licet autem huic
opinionis quasi eam illudendo contradicat Hieronymus in 27. ca-
put

put Matthæi & illa verba Pauli, Surge qui dormis, illud opponens pro magno argumento quod in Josuæ 14. scriptum sit, Adamum in civitate Hebron fuisse sepultum, veruntamen infirmum esse hoc argumentum Hieronymi, nec eo loco libri Josuæ tradit primum hominem sepultum esse in civitate Hebron, supra ostendimus. *Hactenus illa.*

XXVII. *Inquit illa verba ista Hieronymi quæ addo:* Adam sepultum juxta Hebron & Arbec in Jesu filij Nave volumine legimus. *Hec Hieronymus.* Sed perperam legit verus translatio & Hieronymus ultimum versum decimi quarti capitis Josuæ hoc pacto: Nomen Hebron antea vocabatur CariathArbe, Adam maximus ibi inter Anacim situs est. Nam legendum esse hoc pacto: (Nomen Hebron antea fuit CariathArba (qui Arba) homo magnus inter Anacim fuit.) Constat ex Josuæ 15, 13, & 1, 2. 11. Ibi enim ita legimus: CariathArba patris Anac, ipsa est Hebron, Ergo Arba dicitur Adam in altero, in altero loco pater, utrobique appellativâ notione.

XXXIII. *Cæterum an præcisè eo loci (quem Patres indigitati cognominant, & quem etiam nominat Epiphanius hæresi 46. Basilus Esa. 5. Chrysostr. hom. 84. in Johan. Terrull. lib. 2. adversus Marcionem) sepultus fuerit Adam, ego non rigidè disputabo; sufficit enim mihi ostendisse habitationem Adami & viciniam locum, in quo sacrificia sua præstitit. fuisse aut Judæam aut terram Judææ prorsus continuatam. Sine dubio autem Patres antiquos plurimum commovit, quod Martha, 27, 52, 53. dicitur, in passione Domini monumenta fuisse aperta & surrexisse multa corpora sanctorum qui dormierant, & qui egressi post resurrectionem ejus introierint in urbem sanctam & apparuerint multis. Sed ut dixi, id nunc non disputo, siquidem etiam dici potest, de mortuis illos sanctos surrexisse, qui antea viventibus tunc Judæis satis erant noti, ut ita miraculum divinum augustius ederetur.*

XXXIV. *Quod in loco Damasci Adamum habitasse ex alijs Munsterus & alij scribunt, id non pugnat cum ijs quæ hactenus sunt delibata, cum Damascus situs sit in eadem vicinia, quam huc usque inquisivi & descripsi. Ergo in ista parte Orbis terrarum Adamus exercuit sacrificia per totam suam vitam annorum 930. post*

Objectio.

quem Patri in eodem loco successerunt, qui ad diluuium usq; vi-
xerunt Patriarchæ seu Ecclesiarum capita Gen. 5, adeoq; in eo ipso
loco ante diluuium sacrificauit citra omne dubium ipse Noachus,
sed videam; accuratius, ubi sacrificauerit Noachus post diluuium.
XXXV. Arcam Noachi requieuisse in montibus Ararat, sa-
cra Scriptura testatur, etsi qui sint illi montes, non satis ab omni-
bus enodari potest. Noachum autem, quod quidam recentissimi
Historici mordicus contendere volunt, in montibus Ararat man-
sisse, ibiq; sacrificasse, nullo Scripturæ testimonio roborari potest.
Etsi enim in eodem capite narratur requies arcæ & sacrificatio
Noachi, tamen ex hoc ipso per nullam consequentiam stabilem
inferri potest, quod utraq; eodem loco facta sint, ut nec quod eo-
dem tempore facta sint. Quin potius Noachum cum filijs ab ori-
ente & à loco quietis arcæ profectum fuisse versus loca, ubi tan-
dem Babylonem ædificarunt, satis opinor firmiter concluditur ex
eo, quod cap. 11. dicuntur profecti esse posteri Noachi ab oriente,
ubi quieverat arca & venerint in terram ante diluuium Adamiti-
corum sacrificiorum vicinam, in terram Sinar, & ibi ædificarint
Babel. Cur igitur ab oriente versus Mesopotamiam properarunt,
nisi ut contenderent propius ad antiquum habitacionis & sacrifi-
cacionis locum. Et quod Noah simul cum ijs venerit, patet, quod
Pater Noachus ebrius non nisi à præsentibus deludi, & à præsentibus
vicissim tege potuerit.

XXXVI. Ubi Noachus sacrificauit, ibi citra omne dubium
etiam sacrificauit Noachi successor Semus. At Noachus sacrificauit
etiam aut intra Judæam aut in loco Judææ prorsus contermino.
Ergo successor Noachi quoq; ibidem sacrificauit. Ratio
consequentia est, quod in posterioribus seculis semper requirere
soliti fuerint posteri loca antiqua sacrificiorum, qua de causa Mo-
ses iussu diuino Exodi 23, verat in deserto ædificare firmius altare
ad eandem sacrificacionem novam eo loco impediendam.

XXXVII. Sed & hujus ipsius assertionis firmamenta quæ-
dam nobis suppeditabit ipse Moses, cap. 25. Genesis. Rebecca e-
nim graxida proficiscitur ad interrogandum Jehovam, quid si-
bi velint duo filij sese mutuo collidentes in utero ipsius. Respon-
det ipsi Jehova, Dux gentes sunt in utero tuo & c. versu 22, 23.

XXXIX. Cæterùm quid sit *interrogare Jehovah*, illud ex alijs locis sacrarum Scripturarum veniet æstimandum. Conferantur loca Num. 7. 89. & 9. 8. & 27. 21. & parebit *consulere Dominum esse* *ipse ad locum ubi summo sacerdoti promisit, de interrogatis responsa Jehovah.* Exemplum aliud est Judic. 20. 18. 23. 26. 27. Ascenderunt omnes filij Israël, venerunt in domum Jehovah ac manserunt illic coram Jehovah. jejunarunt quoq; die illa usq; ad vesperam, & obrulerunt holocausta atq; pacifica coram Jehovah, Interrogaveruntq; filij Israël Jehovah (Ibi enim erat arca fœderis DEI in diebus illis.) Et Pinehas filij Eleazar filij Aaronis stabat ante eam in diebus illis &c. Item 1. Sam. 9. 9. Olim in Israël sic dicebat quisq; quando ibat ad inquirendum DEUM, Venite & eamus usq; ad videntem. Vide etiam benigne lector 1. Sam. 14. 37. & 22. 10. 13. 15. ubi Abimelech sacerdos consuluit Dominum pro Davide, item 1. Sam. 23. 2. 4. & 28. 6. 4. 30. 8. Item 2. Sam. 2. 1. & 5. 19. 23. & 21. 1. Etiam Prophetæ consuluntur, id est Dominus per Prophetas 1. Reg. 14. 1. 2. Reg. 3. 8. Sed *regulariter Phrasis illa intelligitur de ordinario summo sacerdote.* Item 2. Reg. 1. 2. 3. & 22. 13. 18. 1. Par. 14. 10. 14. & 2. Par. 18. 4.

XXXIX. Jam verò tempore nati Esau & Jacobi Abraham inter vivos amplius non reperiebatur, sed Sem filius & successor Noachi erat in vivis. Et quia gravis ac quidem tali collisionis mirabilis mirabili affectione laborans proficiscitur ipsa ad consulendum eum, sine dubio is in vicinia degit, utiq; in loco ubi Adam, ubi Noah sacrificarat antea.

XL. Quanquam verò τὸ πρῶτον specialissimum indicare ex Scripturis non possumus, tamen quis non boni consuleret interim illud generale indicium conventus sacrificialis sacratissimorum Patriarcharum. Scimus mortuum esse Moysen & mortuum esse eum in monte Abarim, in monte Nebo, qui est in terra Moab & qui est è regione Jericho, & sepelivit eum Dominus in Gari in terra Moab è regione Bethpeor, etsi nemo cognovit sepulcrum ejus usq; ad hanc diem Deut. 32. 49. & 34. 5. 6.

XLI. Simul ex his occasionem caprabunt pij lectores cogitandi non tantùm de Loco, quem veteres singularem semper constituerunt sacris suis tractandis, sed & de alijs. Fuit nimirum sine omnium dubio in loco sacrarum aliquid amplius ubi Sacerdos sum-

mus

Quodnam
juxta alta-
ria sua ta-
bernaculum
habuerint
veteres ab
Adam ad
Mosen.

mus quovis tempore degere potuerit, quando ad sacra tractanda accessit. Legatur totum caput Exodi 33. ubi Moses tabernaculum quoddam conventus seu Ecclesie, (vetus translatio vocat tabernaculum foederis) habet, & tempore commissæ *μορφολαργείας* illud è medio castrorum exportat in locum profus solitarium. In hoc igitur consulit ipse Dominum, in hoc respondet ipsi Dominus, ex hoc redit ipse ad castra, sed ab hoc non recedit Josua minister Mo- sis. Fuit hoc tabernaculum vel à Jacobo in Ægyptum unà dedu- ctum, vel novum ad similitudinem Jacobitici tabernaculi con- ventus factum. Osiander super caput 33. Exodi putat fuisse tem- poraneum, interim à Mose erectum, donec extruatur totum ta- bernaculum Mosaicum.

X L I I. Sed non opus est, ut in hisce labore opera impensior, quia nemo negabit, 1. Sanctos Patriarchas ardentè & diligen- ter coluisse DEUM, & sacrificia eidem obtulisse, 2. Convenisse in certo loco, 3. in eodem loco habuisse altaria, 4. altaria mu- nita fuisse vel circumpositis muris vel quibuscunq; munimentis, 5. etiam vel domos vel tabernacula in vicinia extitisse pro con- ventibus commodioribus, pro asservandis rebus ad sacra péra- genda necessarijs &c.

X L I I I. Post Semum sequuntur Abraham, Isaac & Jacob, qui per ducentos annos circiter non sacrificarunt nisi intra ipsam ter- ram, quam tandem Judæi occuparunt. Altare fecit Abraham juxta Bethel Gen. 12, 8, in Hebron Gen. 13, 18. sacrificavit etiam in terra Moria Gen. 22, 2. Isaac in Bersèba Gen. 26, 25. Jacobus circa Sichem, Gen. 33, 20. in Bethel, Gen. 35, 1. 3. 7. Moses quoq; in exitu ex Ægypto sacrificavit in deserto contermino eidem terræ promissæ, Exod. 17, 15. juxta Sina Exod. 24, 4. & postea ulterius, sed Exod. 20, 23. 24. 25. non nisi in altaribus terreis, (non firmi- ter lapideis) ut citius destrui possent nec à posteris per *ναρσηλίαν* magnifierent, siquidem semper properabat divina majestas, & re- mitti optabat cunctam posteritatem ad locum sacrificij magni per Christum præstandi.

X L I V. Et huc usq; satis planum effecimus, inde à lapsu sacri- ficia semper solita fieri & debuisse fieri non in quavis parte seu pro- vincia orbis terrarum, sed tantum in illa quæ Judæam partim con- tiner,

einzel, partim eidem contigua, vicina, proxima, finitima, contere-
minaq; & versus ortum sita, ut ita locus ille versus ortum demon-
straret peccatum, propter quod ex Paradiso ejecti fuerant primi
parentes, versus occalum verò salutem per eum restauratam, quò
sacrificijs interim adumbrabatur, & magnum sacrificium eodem
in situ præstare debebat.

XLV. Cæterum hanc voluntatem divinam quovis seculo in- *Quanta fu-*
de usq; à lapsu omnes homines in toto orbe terrarum ritè agno- *erint pecca-*
scere, adorare & venerari decuisset, & ad eam etiam inter multi- *ta commissæ*
plices, confusiones & imperiorum ruinas respicere, nec ab ea vel *adversus*
tantillum recedere, Imò si quandoq; ex divina indulgentia vel sa- *præcepta di-*
crificium, vel etiam locus sacrificiorum per hostes interiisset vel *vina de sa-*
occupatus fuisset, vel quamcunq; mutationem accepisset, tamen *cificij divi-*
nihil ex arbitrio humano aut consilio rationis mutandum, sed ex *ni loco.*
Prophetarum novis suggestionibus responsum expectandum, &
ita procedendum fuisset.

XLVI. Verum enimverò sicuti alijs sapientissimis manda-
tis divinis multiples acciderunt prævaricatorum petulantium,
protervia, ita hoc consilium Domini, per quod toti Orbi & sin-
gulis in eo hominibus quovis tempore tanquam per spectaculum
illustre, maximè incurrens in oculos omnium hominum, (sicut
plus moventur homines visu quàm auditu) mysterium meritè
Messiæ ob oculos ponere & inculcare voluit, sæpenumero gravi-
terq; fuit violatum.

XLVII. Ante diluvium *Ethnicismus Cainicus* huic sanctissimo
consilio DEI quantum restiterit, breviter ex epistola Judæ indi-
gitare supra sægi. Post diluvium *Ethnicismus Ham seu Cham* idem
sibi habuit propositum, & nota est impietas posteritatis Chanaanæ
plus satis ex sacris literis, notum Historicis eruditis, quod Ham-
monis Jovis oraculum ex eodem Chamo seu Hamo prodierit,
quando successu temporis veritas Domini corrupta, rituumq; san-
ctitas contaminata fuit, ex quo tandem ante natum Christum,
quasi novus, isq; latissimus alius emergit *Ethnicismus*. Utq; tem-
porum ante Moysen conditionem nunc prætereamus, & intra tem-
pora à Mose ad Christum nos contineamus, hujus divini ritus con-
taminaciones **ET IN POPVLO DEI & EXTRA POPVLVM**
DEI varias & horribiles deprehendemus.

Populus Dei XLIX. In populo DEI duæ fuerunt quoad locum sacrificiorum prævaricationes insigniores. Sacrificia non debuerunt ulli fieri nisi in loco quem elegerit Jehova Deuter. 12, 13, 14. Non autem nisi illura elegit Jehova, ubi volebat reponi arcam fœderis cum Cherubim aureis, Exod. 25, 22. *Facies propitiatorium & duos Cherubim, & pares propitiatorium super arcam, & conveniam tecum illuc, & loquar tecum e propitiatorio inter duos Cherubim, quod est super arcam.* Psal. 80, 2. qui sedes inter Cherubim. Talis locus fuit tabernaculum Mosaicum & templum Salomonis, illud in Silo cum primis, hoc in Hierusalem.

XLIX. Prima igitur corruptela fuit, quod pater extextibus sacris, contra ips & contra voluntatem divinam solitus fuisse. Israelitas in magnis periculis arcam Jehovæ seu arcam fœderis, apud quam DEUS singulariter præsentiam suam & favorem suum erga Israelitas declarabat, ad alia loca exportare.

L. Nam Judic. 20, 28. non longè post Josuæ adhuc vivente Phineas filio Eleazari filij Aaronis in Maspa ad bellum contra tribum Benjamin eam traxerunt, item 1. Sam. 4, 3, 17. ex Silo in bellum Philistinum per duos filios Eli duxerunt.

LI. Arcæ illius fœderis seu Jehovæ historia nota erat toti Orienti, quàm magnum nimirum contigisset miraculum ad præsentiam ejus & transitum per Jordanem, Josuæ 13, 17. unde & Philistini 1. Sam. 4, 7. timuerunt dicentes, Væ nobis quis liberabit nos e manu deorum fortium istorum. Hi enim sunt Dij qui percusserunt Ægyptum omni plaga in deserto.

LII. Huc pertinet illud 1. Sam. 14, 18. ubi Saul interrogat Jehovam ad arcam, Erat autem arca DEI die illa cum filijs Israel, scilicet in bello contra Philistinos suscepto, similiter 1. Sam. 15. cum David in exilium propelleretur, Sacerdotes eum cum arca sequi voluerunt, sed prohibebantur à Davide sicut qui versu 24, 25, 26, 27, 28, 29. Item 2. Par. 35, 3. Josias præcipit Sacerdotibus ut ponant arcam in domo sanctitatis, nec eam amplius circumportent, nimirum sicut sine dubio factum fuerat sub antecessore ejus, Rege, rege Ammon.

LIII. 2. Samuel. 11, 10. Urias ex bello revocatus ad Davidem, ut concumberet cum uxore, adeoque gravidationem à Davide factam

factam in sese recipere necessum haberet, non voluit descendere ex aula Davidis in domum ad uxorem suam, sed dormivit ad ostium domus regis, & de causa interrogatus à rege, respondit, ARCA & Israel & Juda manet in tabernaculis, præterea Dominus meus Joab & servi Domini mei in superficie agri manent, & ego ingrediar domum meam, ut comedam & bibam, dormiamq; cum uxore mea.

LIV. Quod jussu divino arcam fœderis illi primi in bellum eduxerint ex Silo, 1. Samuel. 4. nemo credit, qui asstimabit, nemini nisi summo Sacerdoti quotannis semel, die decimo, septimi mensis, licitum fuisse ingredi in sancta sanctorum, in quo solo loco semper arca fœderis desidebat, una cum Cherobim, inter quos scribitur sedere DEUS. Si igitur non nisi summo Sacerdoti quotannis uno die ingredi, & arcam fœderis contemplari licitum fuit, utiq; temeritatis fuit maximæ, & κακογῆλια exempli portatæ arcæ circa Hiericho ad SPECIALE mandatum DEL, Jos. 6. quod arcam missis legatis ad sese venire in castra jubent, adventantem nulla reverentia, (qualem Josuæ 3, 4. præcipit DEUS, ut semper 2000. cubitis in itinere ab ea absint, cujus etiam violatores alij 1. Sam. 6. Bethsamitæ 750000 dant pœnas, item Num. 4, 20.) quin potius incompositis clamoribus excipiunt.

L V. Et si verò hæc ita sese habent, tamen quantum roboris & potentia habeat superstitiosa consuetudo, patet ex eo, quod etiam posteri Israëlitarum arcam sæpius in bellum eduxerint, ut hæctenus vidimus.

LVI. Postquam ex Silo in bellum contra Philistinos fuit exportata, & capta in manus hostium venit, collocatur in templo idollarico, seq; vindicat, nihilominus tamen in agro Philistinorū manet menses septem, 1. Sam. 6, 1. Hinc per Philistinos ad Bethsamitas & per Bethsamitas in civitatem Kiriathearim, & quidem ibidem in domum Abinadab, sine dubio Levitæ aut Prophetæ pietate celebris, fuit ducta, ibiq; non 20. tantum annis, sed 60. mansit 1. Sam. 6. per totum & 1. Sam. 7, 1. 2. quæ domus sua erat in Gabna, hoc est, in colle excelso. Hinc tamen ad bellum, sicut

jam indicatum fuit educta, 1. Sam. 17, 18. Nimirum à Philistinis in via per Bethemes & Cariathiarim versus Silo sese extendente, ducitur, utrum DEUS interim aliquid velit respondere de arca sanctificanda, postquam fuerat inter hostes, sed cum nihil responderet, ita, ut dictum est, eandem tractarunt.

L VII. Quin & eodem sine arcam in Mispa videntur traxisse, tempore belli Amonitici sub Jephtha, qui locus est coram Jehova in Mispa Judic. 10, 17. & 11, 11. item tempore belli propter uxorem Levitæ occisam gliscensis Jud. 20, 1. 18. & 21, 1. 2. 3. 4. 5. item tempore Samuelis & belli Philistini, 1. Sam. 7, 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Quin & quia subinde bellorum metus & pericula extabant tempore Samuelis, idè sub eodem ipso Samuele, arca modò apparet in Mispa, 1. Samuel. 7, 5. & seqq. modò in Rama, 1. Samuel. 7, 17. 1. Samuel. 8, 4. 5. 6. ubi consulebant & sacrificijs colebant Dominum sedentem inter Cherubim, & orabant, ut felicitate fruereutur adversus hostes, modò in terra Suph, 1. Sam. 9, 12. 13. modò in Bethel, 1. Sam. 10, 3. modò in Gilgal, 1. Sam. 10, 8. modò iterum in Mispa, 1. Sam. 10, 17. & seqq. modò iterum in Gilgal, 1. Sam. 11, 14. & 13, 7. & seqq. modò in Bethlehem, 1. Sam. 16, 1. 2. 3. 4. Propter metus igitur & rumores, & propter pericula bellorum subinde arca ex Cariathiarim educta, & in locum reducta fuit illum, quem interim eidem connivebat Dominus. Interim quoq; tabernaculum ex Silo venit in Nob, 1. Sam. 21. & 27. & 23. & tandem in Gabaon, 1. Reg. 3. 4. & fuit alterum, absq; altero, & utrobq; contra DEI præceptum sacrificarunt.

L I X. Hinc jam intelliguntur & conciliabuntur facilius diversa Scripturæ de sacrificijs nunc hinc in tabernaculo sine arca, nunc in loco arca sine tabernaculo oblaris. 1. Sam. 7. Samuel sacrificat in Mispa, obtinetq; precibus suis à Jehova ut intonaret grandi voce super Philistinos, eosq; contereret, & restituerentur urbes quas tulerant Philistini ab Israël ab Ecron usq; ad Gath, sub quibus varijs bellis etiam in Rama aram pro arca extruxisse Samuelem consequens erit. Etsi verò ibidem versu 13. 14. additur, fuisse salutem datam à Jehova Israëlitis, contra Philistinos, tamen hoc ita intelligendum venit ab eventu, quem non nisi in fine vitæ Samuelis videri & restari potuerunt, interim verò & antea eventus istius ignari, tamen pugnarunt.

LIX. Immo interim cap. 17. cum Naha Ammonicide bellum est gerendum ipsis, & capite 13. & 14. lib. 1. Sam. aliud cum Philistinis & cap. 15. cum Amaleckitis, & cap. 17. iterum aliud cum Philistinis, Immo 1. Sam. 10. ubi quidam ascendunt in Bethel sacrificaturi, in Colle DE I versu 5. memorantur præfecti Philistinæ seu statio Philistorum, quam stationem seu quod præsidium Philistorum, quod erat in colle, percussit Jonathan, 1. Sam. 13.

LX. His ita æstimatis nemo mirabitur., illis annis, quando arca ordinariè stetit in Ciriathearim & tabernaculum in Nob, ut & tandem in Gabaon, tamen fuisse consultum Dominum & DE O sacrificarum in Mispa, in Rama, in Bethel, in Gilgal, in Bethlehem, & forsitan in pluribus locis quam quæ sunt annotata, siquidem etiam sancti homines abusi fuere exemplo arcæ circumportatæ circa Jericho, cujus muri ad circumportatam arcam, tum spontè conciderunt. Sed exemplum extraordinarium & singulari mandato divino factum non debuissent ipsi usurpare tanquam ordinarium, & regulare contra expressam regulam Deut. 12, 13, 14.

LXI. Verissimam esse hanc declarationem de arca in tot locis reperta, (id quod ex sacrificijs ibidem oblatis & cum primis ex responsis ibidem à DE O datis, elucet.) comprobatur ipso illo Davidis, 2. Sam. 6. 3. 1. Par. 13, 5. qui arcam in civitatem suam non ex alio loco quam ex ordinario loco post Silonis locum assumpto, nimirum ex Cariathearim adduxit, sicut manifestus textus Paralipomenon habet. Si ergò post captiviratem apud Philistinos toleratam portata est in domum Aminadab in Ciriathearim, & si ex hac domo Aminadab in Ciriathearim per Davidem est exportata in civitatem suam, siq; nihilominus interim in alijs locis quoq; fuit deprehensa, utiq; in hæc alia loca ita pervenit, sicuti ex Silo pervenit in castra Israëlitarum, 1. Sam. 4.

LXII. Hoc difficilimo nodo ritè soluto, nunc etiam respon- *Objectiones*
dendum de alijs impingentibus in regulam Deut. 12, 13, 14. quod sa- *alie.*
crificia non debeant fieri nisi in illo loco quem elegerit Jehova, *1.*
Et primò quidem Judic. 2, 5, omnes filij Israël immolasse scribun- *2.*
tur in Bochim seu loco flentium, non procul à Gilgal. *secundò,*
Judic. 6. Gideon in planitie & vertice arcis Ophra offert holo- *3.*
caustum. *Tertiò,* in Ophra Gideon instituit Ephod necessarium *sacri-*

4. sacrificantibus; *Judic. 8, 27.* Quarto, *Judic. 13.* Manoah pater
 5. Simfonis offert holocaustum in petra agri. Quinto, Elias Prophe-
 6. ta sacrificat in monte Carmelo, *1. Reg. 18, 32.* Sexto, *2. Sam. 24.*
 David sacrificat in arca Arnunah.

Responsio
ad 1.

LXIII. Verum responderetur de primo, Si Bochim significat
 specialem locum juxta Gilgalis, quod historia *Judic. 2.* pertineat
 ad tempora prima ingressus populi ex deserto in terram promis-
 sam, quæ tunc plene nondum ipsis erat divisa, unde nec locus ele-
 ctus divinitus ad sacrificia. Postea enim primum dimisit popu-
 lum, cum jam electa esset sedes sacrificiorum. Tunc igitur tempo-
 ris sacrificare in locis varijs intra Judæam vagis, ut in deserto lo-
 cebantur.

Resp. ad 2.

LXIV. De secundo quod Gideon petat non nisi signum à
 DEO, unde cognoscat se esse divinitus destinatum ducem, sub
 cujus ductu victoria populo contingere debeat, adeoque quod non
 nisi petierit, ut cibum ab ipso mox afferendum capiat, quem ci-
 bum etiam Angelus in signum firmiter accendit, id quod nequa-
 quam potest dici sacrificium. Sed & si etiam obtineres, quod sa-
 crificasset, tamen adhuc nihil ad rem. Specialis enim lex divi-
 na merito ad tempus derogat generali legi divinæ, in eo homine,
 loco, casu, cui specialiter est lata, non verò in alijs personis, locis,
 temporibus, casibus, quibus lata non est. Perlege totum caput,
 lector, & cernes, rem ita se habere, sicut jam dictum est. Alio die,
 casuque non licebat Gideoni repetere hoc ipsum sacrificium
 in eodem loco, sed statim altero die fuit obligatus ad legem *Deut.*
12, 13, 14.

LXV. De tertio patet ex textu, quod Gideon Ophram locum
 sacrificiorum deinceps constituturus graviter peccaverit, seu ut
 contextus *Judic. 8, 27.* habet, fecerit, ut fornicatus sit universus
 Israel, & factum sit offendiculum ipsi & toti domui ejus.

LXVI. De quarto responderetur, quod Manoah itidem primo
 tantum cibum peregrino dare voluerit, sed postea ex jussu Angeli
 in petra agri sacrificaverit extraordinarie, versu 16. in signum eo-
 rum confirmandorum, quæ ipse ex Angelo de nativitate Simfonis
 audiverat; unde tale holocaustum in loco extraordinario non
 licuit

ficuit Manohæ reperere. Solitos autem fuisse azymos pares eo-
qui hospitiis, apparet, Gen. 19, 3. & 1. Sam. 28, 24. ne quis ex A-
zymis concludat necessariò sacrificium intelligendum. Verba in
Samuele cum his prorsus congruant: Mulier habebat vitulum pascua-
lem, vel saginatum in domo, & festinavit & occidit eum, & tol-
lens farinam miscevit eam & coxit azyma, & posuit ante Saul &
servos ejus, qui eum comedisent, surrexerunt & ambulaverunt per
totam noctem illam. *Iam confer Judic. 6, 18.* Ne recedas hinc do-
nec revertar ad te portans sacrificium (mactationem, id est, ma-
ctatum aliquid) & offerens tibi. Ingressus igitur Gideon coxit
HOEDVM (sic antiqua translatio legit appositè, Pagninus, ap-
paravit, sed nec coquere nec apparare licuisset Gideoni sacrifici-
um) & de farinæ modio azymos panes, carnesq; ponens in cani-
stro, & *EVS CARNIVM* (ergo erant coctæ) mittens in ollam
tulit omnia sub quercu, & obtulit ei, *Confer cum his Judic. 13.* ubi
angelus respondet, Eriam si me cogis, non comedam panes tuos,
si autem vis holocaustum facere, offer illud Domino. Perinde
se res habet cum Jud. 6.

LXVII. De quinto patet ex 2. Sam. 24, 18. ubi venit Gad
ad Davidem dicens, Alcende, erige Jehovæ altare in area Arau-
nab. Immo hoc fuit principium mandati de ædificando templo
Salomonis in eodem loco. Quæ de re aliàs plura.

LXIX. De sexto respondetur, quod Elias mandatum DEI
habuerit hoc, 1. Reg. 18, 1. Vade ostende te ipsi Achab. Quomodo
ostendere sese debuerit Achabo, hoc jam explicant consequentiæ,
in quibus Achabum alloquitur Elias hoc pacto: Congrega ad
me universum Israël ad montem Carmelum & Prophetas
Baal, versu 23. Dent nobis juvencos duos, & eligant unum sibi,
quam in fossa concidant, ignem autem non supponant, ego
parabo alterum, Erit autem DEUS qui audierit per ignem, ipse
fit DEUS. Ex his plus quam manifestum est, esse hinc DEI
mandatum speciale & extraordinarium de sacrificio faciendo
hac die non nisi in Charnel. Altero die, alio loco & casu istud
speciale mandatum non amplius vel Eliam vel aliùm obliga-
bat.

Tabernacu- LXIX. Porro non tantum arcam extra sanctuarium con-
lumi^a Mose tra mentem DEI sapius exportarunt ad alia loca, & in illis lo-
ad Salomo- cis sacrificarunt Israelitæ, verum etiam quo ad tabernaculum,
nem quos totum (excepta & exempta arca) peculiare aliquid commiserunt,
locu fuerit. Postquam arca ex Silo Benjamin in castra adversus Philistinos in-
structa fuit educta, & in manus hostium traducta, tum, ut appa-
ret, præ nimio metu totum tabernaculum Mosaicum ex Silo mi-
nus munita in Nobe & hac destructa in Gabaon Benjamin me-
tropolin olim Hevæorum & magis munitam traduxerunt, & in
omni loco, in quo subsistebat diverso tempore etiam sacrificarunt
1. Sam. 1. & 21. & 22. & 23. 1. Reg. 4.

LXX. Hæc conveniunt bene cum ijs, quæ dicuntur Psal. 79.
60. DERELIQUIT tabernaculum Sion, tentorium in quo habi-
tavit intra homines, & tradidit in captivitatem fortitudinem su-
am & gloriam suam in manum hostis. Arca siquidem tantum
capta fuit, tabernaculum Mosaicum non item, Attamen etsi ca-
ptum non fuit tabernaculum, tamen in maximo versatum fuit
periculo, id quod inde colligitur, quia in Nobe & Gabaon fuit
translatum urbem sitam in monte Siluntico ut narrat Adricho-
mius, satis munitam.

LXXI. In hoc igitur oppido hæsit tabernaculum Mosaicum
usq; ad tempora Salomonis. Patet illud ad litteram 1. Reg. 3. ubi
versu 4. dicitur, Ibat rex in Gibeon ut immolaret illic, quia ipsum
erat excelsum maximum, mille holocausta obrulit Salomon super
altare illud, In Gibeon visus est Jehovah ipsi Salomoni, in somnis
nocte, dixitq; DEUS, postula quod vis, ut dem tibi. Et ibi insti-
tuit Salomon petitionem suam usq; ad versu 15. Sequitur tunc, Cum
evigilasset Salomon & ex somnium, & venit in Jerusalem, & ste-
tit coram arca fœderis Jehovæ, & obrulit holocausta, fecitq; pa-
cifica.

LXXII. Ergo Salomonis tempore sacrificabant in duobus
locis, in Gibeon super altare holocausti in tabernaculo Mosaico,
& coram arca fœderis, in Hierusalem. Intercedunt inter captivi-
tatem arcæ apud Philistinos & inter dedicationem templi Salo-
monici circiter anni nonaginta. Sicut autem antea in Ægypto
versantes Patres nulla sacrificia obtulisse leguntur, sicut item
tempore

Salomon sa-
crificat in
Gabaon, ubi
erat taber-
naculum
Mosaicum
sine arca.

Salomon sa-
crificat in
Jerusalem,
ubi erat ar-
ca sine ta-
bernaculo
Mosaico.

tempore septuaginta annorum in captivitate Babylonica, nec in
Judæa potuerunt sacrificare, ita his nonaginta annis varia fue-
runt confusiones quo ad hoc negotium.

LXXIII. Valdè autem iratum fuisse his nonaginta annis
DEUM Israël propter quædam grandia peccata, ideoq; tot an-
nis nullam de arca in hunc vel illum locum cum tabernaculo re-
ponenda responsionem edere voluisse, præsertim sub imperio re-
gis Saul, sub cujus diebus arcam requisitam non fuisse docetur 1.
Par. 13, 3. usq; ad tempora Davidis & Salomonis, non difficulter
colligemus ex Psal. 78. verbis sequentibus: Introduxit eos ad ter-
minos sanctitatis suæ, in montem istum quem acquisivit dextera
ejus. Ejecit à facie earum gentes, & habitare fecit in tabernaculis
eorum tribus Israël: Attamen averterant se, & prævaricati sunt
sicut patres eorum, propterea dereliquit tabernaculum Silo, ten-
torium in quo inter homines habitavit. Tradidit in captivitatem
fortitudinem suam, sprevit tentorium Joseph, & tribum Ephraim
non elegit, Elegit autem tribum Juda, montem Sion quem di-
lexit &c.

LXXIV. Quin immò tandem David sine dubio ex instinctu
divino, prorsus novum parat tabernaculum præter tabernaculum
Mosaicum, de quo non habebat reducendo divinum responsum,
2. Sam. 6, 17. 1. Par. 13, 2. 3. 4. 5. 6. & 15, 1. 2. & 16, 1. Quid in hac
reductione peccatum fuerit, & in quem locum ad tempus diver-
terit tunc arca, patet 2. Sam. 6. Immò videntur annis istis 90.
superius computatis non tantum in duobus, sed & in pluribus ce-
lebribus locis, in quibus nec arca nec tabernaculum tunc erat sa-
crificasse, scilicet, quemadmodum colligetur ex 1. Reg. 3, 23. quod
tempore Salomonis sacrificavit populus in EXCELSIS, quod
non ædificata esset domus nomini Jehovæ ad dies illos, in quibus
EXCELSIS Salomon suffiebat.

LXXV. Tandem autem completo templo Hierosolymita-
no rex Salomon inferri curavit arcam; deinde tabernaculum Ec-
clesiæ Mosaicum, quod tabernaculum cum altari æneo hætenus
manserat in Gibeon. Tabernaculum enim Mosaicum cognomi-
nat Scriptura tabernaculum Ecclesiæ, 2. Par. 1, 3. 6. 13. Taberna-
culum verò alterum à Davide factum vocat tabernaculum, quod

D

retendit

retendit arca David 2. Sam. 6, 17; 1. Par. 15, 1. 3. & 16, 1. 2. Par. 35, 5.
Sine dubio autem tabernaculum Davidicum itidem in conclavia
aliqua templi murati à sefe redactum Salomon recondidit. Et
tunc redijt antiquus status & in uno loco fuere templum, arca,
altare holocaustorum, cum hætenus partim apud arcam extra
tabernaculum, partim apud tabernaculum arca destitutum sacri-
ficassent.

LXXVI. Et si verò ab hoc tempore Authenticam Deut. 12,
13, 14. strictissime servare decuisset posteros cunctos Israelitarum,
tamen quod ad stuporem usq; miraberis, quemadmodum hæte-
nus per 90 annos, ita posthac creberrimè peccant adversus ean-
dem Authenticam. Alij sacrificant in loco divinitus electo, alij
verò eligunt sibi excelsa, id est, loca non tantum ea, in quibus an-
tea versata fuerat arca aut manserat tabernaculum, quæ inde san-
ctitatis cujusdam axioma contraxisse & sacrificijs digna videri po-
terant, sed etiam ea quæ ipsis eomplacebant in quocunq; colle sub
una quavis arbore viridi.

LXXVII. Quam profanationem Authenticæ sacræ in im-
mensum auxerunt, postquam decem tribus desciverunt à jurisdic-
tione regum Juda, cooptrato sibi metipsis proprio rege, quia con-
tinuò secuta fuit constans consuetudo sacrificandi in pluribus,
quàm in uno Judææ loco. Hinc sine dubio multi decimas non-
Hierosolymitanis, sed suis vicinis Sacerdotibus (per totam enim
Judæam oppida Sacerdotum, & ita Sacerdotes ipsi sparsim reperie-
bantur) porrexerunt, & Sacerdotes pleriq; propter lucrum non-
tam Authenticam Deut. 12, 13, 14; attendere, quàm voluntati pa-
tronorum obtemperare fategerunt.

LXXVIII. Huc pertinent quæ extant 1. Reg. 12, 26. Dixit
nimirum Jeroboam in corde suo, Nunc revertatur regnum ad do-
minum Davidis, si ascenderit populus iste ad faciendum sacrificia in
domo Jehovæ in Jerusalem, converteretur cor populi hujus ad Do-
minum Rehoboam regem Juda, & me interfecto revertentur ad
Rehoboam regem Judæ. Consilio itaq; inito, fecit duos vitulos
aureos, dixitq; ad eos, sufficiat vobis ascendisse in Jerusalem
prope Dij tui ô Israël, qui eduxerunt te è terra Ægypti, & posuit

unum

unum in Bethel, unum in Dan. Fecit præterea domum excelso-
rum & constituit Sacerdotes quosdam de populo, qui non erant de filiis *Qualis con-*
Levi, Fecit in super solennitatem, secundum solennitatem, quæ *fusio Sacer-*
erat in Juda, & obrulit super altare, similiter fecit in Bethel, im- *dotum post*
molando vitulis, quos fecerat, & constituit in Bethel Sacerdotes *tempora*
excelsorum, &c. Item 1. Reg. 13, 32, 33. Eveniet id quod exclama- *siſti regnâ*
vit in verbo contra altare in Bethel, & contra omnes domos ex- *Davidici.*
cellorum quæ sunt in urbibus Samariæ. Non autem est rever-
sus à via mala sua Jeroboam, (etiam miraculo monitus in eodem
capite.) Sed rursus fecit quosdam de populo Sacerdotes excelsorum: qui
volebat, implebat manum suam, & erat de sacerdotibus excelsorum. Et
fuit hæc res in peccatum domus Jeroboam, ut extirparetur atque
deleteretur de superficie terræ.

LXXIX. Sed & eandem consuetudinem mox arripuerunt
reges Judæ, nec quicquam cedebant in hac superstitione regibus
Samarizæ. Sic enim habet textus 1. Reg. 14, 22, 23, 24. Fecit Je-
huda (sub Nadabo filio Rehobeami) malum in oculis Jehovæ.
& ad iracundiam provocaverunt eum magis quam omnia quæ
fecerant Patres eorum peccatis suis quæ peccaverant. Nam ædi-
ficarunt etiam ipsi sibi excelsa, & statuas & lucos super omnem col-
lem excelsum, & subter omnem arborem viridem, Fuerunt etiam
scorta mascula (idola Priapeja) in terra, fecerunt secundum omnes
abominaciones gentium, quas ejecit Jehova à facie filiorum
Israelis. Hæc ibi,

LXXX. Omnino autem propter contemtam & neglectam
Authenticam Deut. 12, 13, 14. factum fuit, quod tandem DEUS
hostes externos immisit ad versus Israelitas, & exterminavit eos de
superficie terræ. Non enim potuit hoc malum exterminari nisi per
iplas captivitates Babylonicas. Postea verò cæperunt hanc ipsam
Authenticam observare religiosius. Excelsa à themate Hebræo
עֲלִילָה dicuntur, quod essent ædificata in locis sublimioribus E-
zechiel. 20, 28.

LXXXI. Audi verò paucis lector de hac impietate, quam
exercuere continuò reges Samaritani, postquam decem tri- *Catalogus*
bus à linea Salomonis defecerant. Salomoni successit Roboam *regum, qui*
D 2 filius, *contra deo*

Erinam & praeceptum Dei de loco uno sacrificiorum peccarunt. filius, sed cum durius responderet subditis suis, decem tribus fecerunt ad Jeroboam olim servum Salomonis filium Nebath Ephrathei, 1. Reg. 11, 26. ad finem usq; & 12, 20.

LXXVII. Et quia hic Jeroboam inchoavit confusiones sacrificandi in lucis & sacrificandi idolis, iccirco, qui postea in via & peccatis Jeroboam ambulasse scribuntur, illi eandem impuritatem sacrificandi retinuerunt.

LXXXIII. Fecit hoc Nadab post Jeroboamum patrem 1. Reg. 25, 25. 26. Basa ex tribu Isaschar post Nadabum 1. Regum 15, 33. 34. & 16, 1. 2. Ela filius Basa, post Basam 1. Reg. 16, 13. Zimri autem post Elam 1. Reg. 16, 19. post Zimrium ipsius Praefectus Omrius, 1. Reg. 16, 23. 24. 25. post hunc filius ejus Achab 1. Reg. 16, 30. 31. 32. 33. post Achabum filius ipsius Ahazias 1. Reg. 22, 52. 53. 54. Post Ahaziam alioquin pius Jehu ex alia linea, 2. Reg. 10, 28. 29. 30. 31. post hunc filius Iehozabae 2. Reg. 13, 2. 3. 6. post hunc filius Ioas 2. Reg. 13, 10. 11. postea Jeroboam, 2. Reg. 14, 23. 24. & filius prioris Zacharia 1. Reg. 15, 8, 9. & alius Menahem 2. Reg. 15, 17. 18. Erimis & filius prioris Pecajah, 2. Reg. 15, 23. 24. & Pecca 2. Reg. 15, 27. 28. & Osea 2. Reg. 17, 1. 2. sub quotorum regnum Samaritanum interit divinitus immisso vindice rege Assyriae. Fecerunt enim sibi excelsa in cunctis urbibus suis à turre custodum.

LXXXIV. Audi etiam lector de altera linea Iudae, quae Hierosolymis continuo regnavit citra interruptionem quam prior linea ab extraneis, ab hoc Judae tribu saepe patitur. Ergo sub filio Salomonis Roboam impio excelsa statuas, lucos fecerunt Judaei, 1. Reg. 14, 21. 22. 23. 24. In patris istius sui peccatis etiam filius Abia ambulavit 1. Reg. 15, 1. 2. 3. Abiae filius Asa fecit quidem quod rectum erat in oculis Jehovae, & abstulit universa idola de terra, EXCELSA autem non sustulerunt (initio) subditi, 1. Reg. 15, 14. 2. Par. 4, 5.

LXXXV. Eiusdem filius Iosaphat fecit quod rectum erat in oculis DEI, veruntamen excelsa non removerunt (initio) adhuc populo immolante & sufficiente in excelsis, 2. Reg. 22, 44. Istius filius Iehoram 2. Reg. 8, 16. 17. 18. ambulavit per viam regum Israelis, quemadmodum fecerat domus impia & idololatrifica Achab, fecitq;

fecitq; malum in oculis Jehovæ. Idem fecit filius istius *Ahazias*,
2. Reg. 8, 27.

LXXXVI. Successor *Ioas* fecit rectum vivente Jehoadah Sacerdote; veruntamen excelsa non recesserant, adhuc populus immolabat & suffiebat in excelsis istis, 2. Reg. 12, 2. 3. Idem narratur de ejus quoq; filio *Amasia*, 2. Reg. 14, 1. 2. 3. 4. Idem de pio *Azaria* seu *Ozia* filio *Amasia*, 2. Reg. 15, 1. 2. 3. 4. idem de *Azaria* filio *Iotham* 2. Reg. 15, 35. Successor & filius ejus *Achaz*, supra reliquas impietates, excelsa & alia etiam filium suum traduxit per ignem & suffivit in excelsis & collibus super omne lignum viride, 2. Reg. 16, 1. 2. 3. 4. Impius *Achazi* pius filius *Ezechias* sustulit omnia excelsa, statuasq; contrivir æneum serpentem *Mosis*, cui ad illum usq; diem suffierant filij Israël, 1. Reg. 18. & dixit suis subditis, coram altari uno adorabitis, & super illud suffietis, id quod *Ethnicus* homo de *Ezechia* audierat & pronunciat 2. Par. 32, 12.

LXXXVII. Pientissimi Patris impienrissimus filius *Manasse* instauravit excelsa à Patre destructa, erexit altaria *Baal*, aras universæ militia cœli in ipsis atrijs domus *Jehovæ*, 2. Reg. 21, 3. 4. 5. *Manassæ* filius *Amon* per omnia patrem impium fuit æmulatus. 2. Reg. 21, 19. 20. 21. 22. Impij *Ammonis* pius filius *Iosias* pium suum abavum *Ezechiam* per omnia imitatur 2. Reg. 23. à quo filius successor *Iecabaz*, recedit 2. Reg. 23, 32. ut & alter *Josia* degener filius *Iehojakim* vel *Eliakim* ibid. 37. & hujus *Eliakim* filius *Iehoiakim* vel *Eliakim* ibid. 37. & hujus *Eliakim* filius *Iehoiachim* 2. Reg. 24, 9. & parvus istius *Iehoiachim*, 2. Reg. 24, 19. ubi *Jerusalem* perit, politia destruitur, populus jam tandem omnis in captivitatem adducitur. Sicut enim *Israël* decem tribus, ita residuæ duæ tribus *Juda* & *Benjamin* non observantur. Abhorruit igitur *Jehova* ab universo semine Israël, & tradidit eos in manum diripientium, donec projiceret eos à facie sua, 2. Reg. 17, 19. & seqq. Sicut prædixerat per manum omnium servorum suorum Prophetarum.

LXXXVIII. Eri verò in excelsis non Diabolis sed DEO DEO, non sacrificabant, sicut dicitur 2. Par. 33, 17. de tempore conversi & diabolis sed reducti *Manassis*, quod abstulerit Deos alios, reparaverit altare *Jehovæ*, & immolaverit super illud victimas, præceperitq; ipsi in excelsis

Yehova, ut serviret **DEO** Israël, **ATTAMEN** **ADHVC** **POPVLVS** **IMMOLABAT** **IN** **EXCELSIS** **DVNTAXAT** **IEHOVÆ** **DEO** **SVO**. Erant autem hi mores prorsus contra **Authenticam** Deut. 12. 13. 14. ab **Ethnicis** derivati, apud quos excelsa erant in usu Esa. 15. 2. & 16. 12. & tam altè seu profundè insidebant huic populo.

LXXXIX. A templi Salomonici dedicatione usq; ad destructionem ejus per regem Bab. factam intercedunt circiter anni 415. aut inter Mosis (**Authenticam** Deut. 12. prolocuti) mortem, & inter destructionem templi jam dictam 360 anni, & in istis annis quàm horribiliter fuerit eadem **Authentica** contaminata, violataq; ex hoc jam allegato Catalogo æstimare etiam puero fuerit plus quàm promtissimum.

XC. Quid igitur errorum suorum contra divinas **Authenticas** præscriptionem adversus nos urgent Pontificij, quid errantium summorum Pontificum & Ecclesiæ moderatorum istorum Tyrannicorum successionem interruptam? Si exarent historiæ ab Adami primo sacrificio usq; ad Mosis primum sacrificium, utiq; contra **DEI** etiam primævam ordinationem in hoc capite grandissima contemplanturi essemus quædam *ἀπορίσματα*. In nostris igitur Ecclesijs stare pergemus à solo puroq; verbo **DEI**, & nihil morabimur Coryphæorum Pontificiorum argumentationes adversus veritatem illas, quas nectunt majore suo Spiritu quam pondere ex sacris literis aliquo.

XCI. Etiam hi reges posteriores de Israël & de Juda potuerunt Propheticis viris (**Authenticas** divinas urgentibus) objicere, quinam intra 200 aut 300 aut 400, immò 600 annos, & inde ab initio promulgati oraculi Deut. 12. 13. 14. tam rigide interpretati sint sensum **DEI**, annón inde ab initio mundi non semper unus præcisè servatus fuerit sacrificiorum locus. Sed hæc obiter.

Inter Ethni- **XCII.** Cæterùm si **DEUS** iratus fuit intra terram Chanaan, seu Palestinam istis ex populo suo, qui intra terram Chanaan non sacrificarunt in loco divinitus ad hanc rem deputato, quid putabis, pie lector sentiendum esse, quid promittendum istis **Ethnicis**, qui auctore Satana tantum ritum promiscue introduxerunt alibi, eumq;

eumq; contaminatissimum reddiderunt in omnibus partibus orbis terrarum, de qua re plerima colligi possunt ex Lil. Gregorij Gyraldi Deorum gentilium historia, & ex Mythologia Natalis Comitibus.

X C H I. Sacrificatum fuit apud Græcos, apud Ægyptios, apud Romanos, apud Persas, apud Scythas, apud Gallos, apud Indos, apud Africanos, apud Cyprios, apud Cretenses, apud Lusitanos, apud Germanos, apud Cimbro, apud Gothos & Sueones, in insula Thule, apud Scotos & Britannos, in insulis per Hispanos inventis, unde veteres Historicos horum populorum, apud Poëtas & alios vereres creberrimæ sunt mentiones sacrificiorum.

X C I V. Quædæ re si summa saltem capita delibare & proponere luberet, integra esset conscribenda disputatio vel potius proluxa oratio, aut potius ingens Commentarius. Nos brevi unoq; verbo rem totam expediemus, sacrificiaq; ista omnia nec divinitus præcepta, nec in honorem DEI oblata fuisse, nec DEO placuisse, probamus ex illo Apostoli dicto, quod extat 1. Cor. 10, 20. Quæ immolant gentes, dæmonijs immolant, & non DEO.

X C V. Restat nodus unus solvendus, tum de templo quod Hierosolymitano simile in Garizim juxta Sichem tunc Samariæ caput ædificavit Sanabales, apud Joseph. lib. 17. antiquit. cap. 8. in quo Manassen generum suum alioquin filiam ipsius alienigenam juxta Judæorum monita deserviturum pro summo Pontifice instituit, ad quem etiam alij Sacerdotes alienigenarum mariti confugerunt, idq; circa annos Alexandri Magni, tum de altero, quod Onias filius Oniæ pij statim post mortem Judæ Maccabæi, apud Joseph. lib. 13. cap. 6. & 7. tempore Antiochi fugiens ex indultu Ptolomæi, etiam ad similitudinem templi Hierosolymitani in Heliopoli, urbe Ægypti extruxit, quod duravit annos 333, in quo omnes ritus & sacrificia exercebantur.

X C V I. Sed de templo Garizim res est satis plana, præsertim cum spectatur eius auctor non DEUS, sed homo Ethnicus Sanaballer, morus filiæ suæ statu. De altero autem res esse intricatior non admonitis videbitur, siquidem Onias Esaiam Prophetam instituto suo accommodavit. Sic autem scribit Esaias cap. 19. v. 19. In die illa erit altare ipsi Jehovah in medio terræ Ægypti.

97. Verum

XC VII. Verum enim verò in toto illo 19. capite Esaias propheta partim de pœna Ægyptijs infligenda, partim de liberatione ipsorum à pœnâ & conversione ad verum DEUM Israëlitis, & de expectatione & cultu Messie Domini, ita ut unum altare, hoc est, cultum divinum cum vera Ecclesia sint habituri Ægyptij.

XC II X. Hanc sententiam etiam tunc veram esse iudicavit **R E X** Ptolomæus cum sorore & conjuge (Cleopatra) quia sollicitanti Oniæ indulgentiam pro novo templo intra Ægyptum ædificando respondit, ita ut peccatum & prævaricationem legis à se in Oniæ caput rejiceret. Sic enim inter alia rescribit Oniæ: Sane miramur, si poterit acceptum esse DEO templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais, Prophetam Esaiam jam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, quatenus potest salva legis observatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Hæc rex.

XC I X. Sed & Josephus lib. 7. c. 30. belli Judaici tale de hoc templo Oniæ profert iudicium: Non hæc Onias sanâ voluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Judæis apud Hierosolymam degentibus propter fugam memoratam remiracundiam. &c. &c.

F I N I S.

94 A 7382

ULB Halle

3

002 183 692

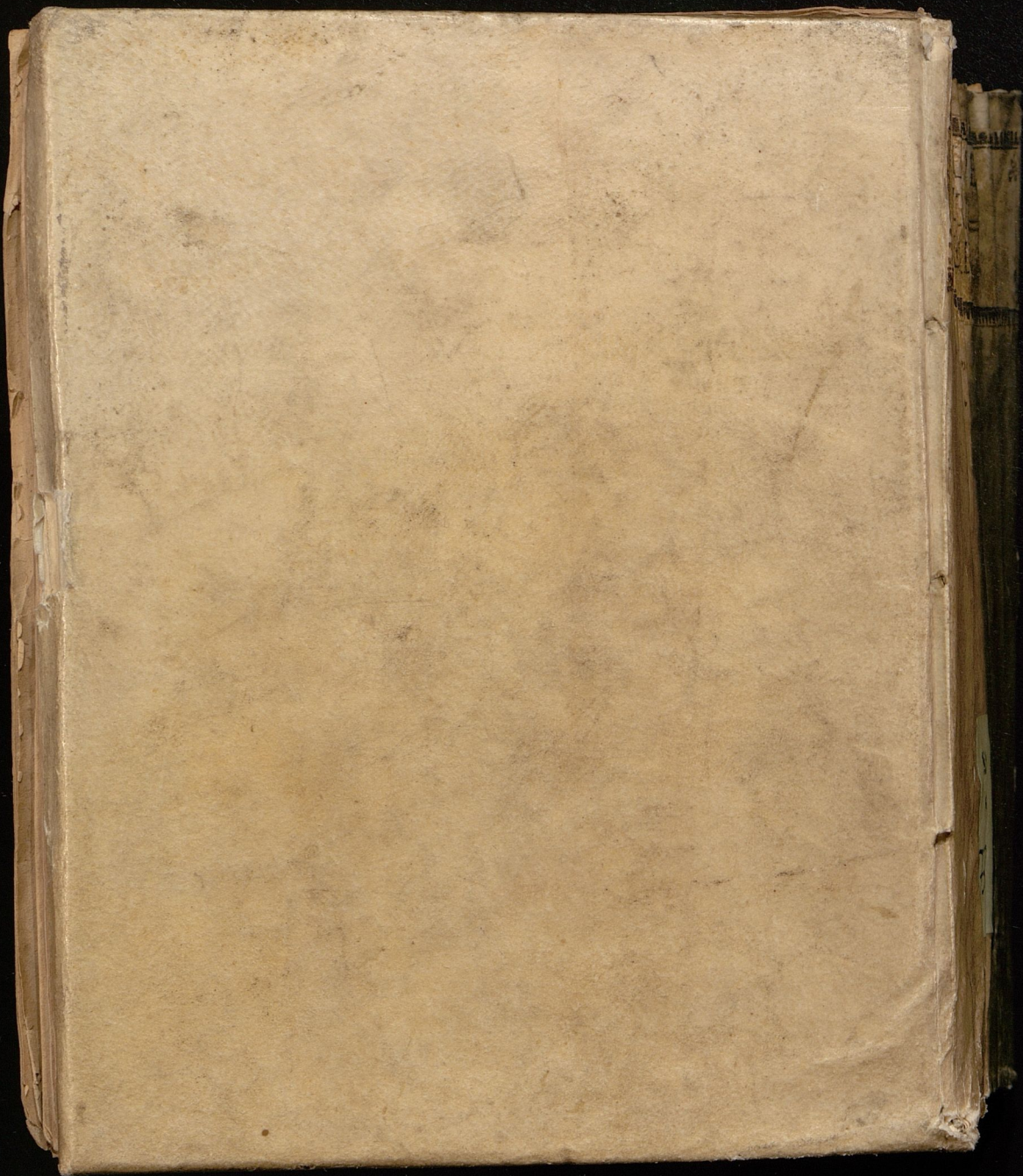

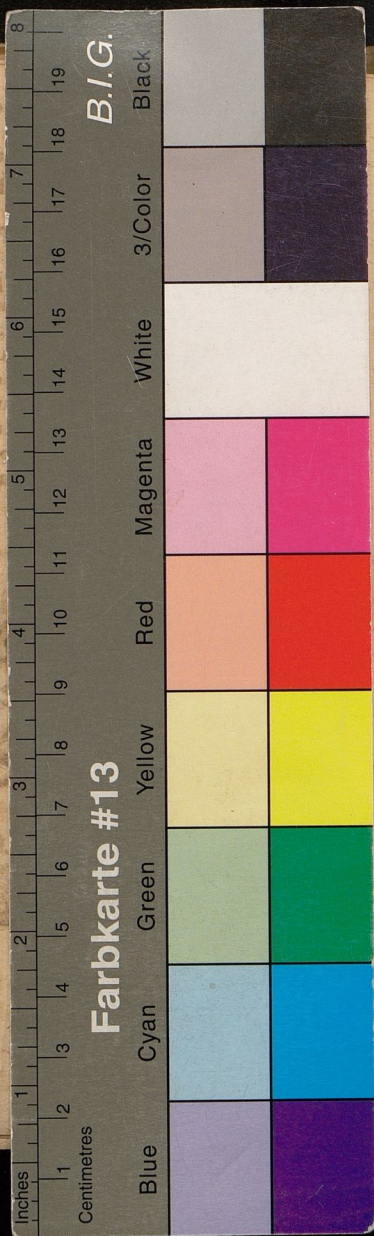
Sb.

VD 17

21.7.99 Bd.

34

DISPUTATIONUM THEO-
LOGICARUM
DE
SACRIFICIIS
SATISFACTIONIS CHRI-
STI PRO PECCATIS TOTIUS MUN-
DI PRÆSTITÆ, TYPIS FIR-
MISSIMIS.

*Adversus recentiores Arianos seu Photinianos, Satisfactio-
nem CHRISTI omnem pernegantes*

SEPTIMA,

Quod sacrificia nunquam simul & semel in pluribus, sed
semper in uno loco tantum ordinariè, & quidem non nisi in loco divini-
tus ad hanc rem specialiterq; deputato celebrari debuerint.

QUÆ

In Collegio Disputationum Theologicarum privato in Templo Arcis
ad d. 7. Junij, Anno c^o 1° cxxv. in incluta VVitteber-
gensium Academia habebitur.

PRÆSIDE

VVOLFGANGO FRANZIO, S.S.
Theologiæ Doctore & Profess. Publico

RESPONDENTE

M. MARCO MATTHÆO, Witch.
Facultat. Philosoph. Adjuncto.

VVitteberga, Typis Johannis Gormanni.